

vendt er jeg selvfølgelig godt klar over, at så kan hr. Kim Behnke sige: Jamen tænk nu hvis de får alle pengene de første 3 år og ikke det sidste år, hvad så? Jamen sådan kan man altid sige: Tænk nu hvis! Og at vi derfor ikke kan gøre noget.

Til fru Birthe Rønn Hornbech vil jeg sige, at Magtudredningsudvalget blev nedsat sidste år i forbindelse med den tidligere folketingssamling. Da havde fru Birthe Rønne Hornbech den ære at være medlem af udvalget, fordi hun også var medlem af Folketinget, så derfor var muligheden der. Jeg havde desværre ikke den mulighed at være medlem af udvalget sidste år, fordi jeg ikke var medlem af Folketinget, og derfor har jeg af gode grunde ikke siddet i udvalget så længe som fru Birthe Rønn Hornbech. Der har været ét møde i år, hvor vi begge deltog, og min bemærkning gik ikke på fru Birthe Rønn Hornbechs person – slet ikke. Den gik på Venstres holdning, for det blev meddelt officielt – ja, jeg ved ikke om det var officielt – men det blev meddelt af hr. Bertel Haarder i forbindelse med det møde, der var, det første møde i år, at Venstres interesse var ret begrænset.

Det var dét, min bemærkning gik på. Jeg er helt klar over, at fru Birthe Rønn Hornbechs holdning til en række af de problemer, der diskuteres i udvalget, er meget positiv; det ved jeg udmærket godt, så det skulle ikke opfattes som en kritik af fru Birthe Rønn Hornbechs interesse for den sag. Men det var spørgsmålet om Venstres interesse i sagen, og det glæder mig, at Venstres interesse i sagen er til stede.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Udvalget for Forretningsordenen. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 52: Forslag til lov om ændring af lov om svangerskabsafbrydelse. (Nedsættelse af aldersgrænsen).

Af Tom Behnke (FP) m.fl.
(Fremsat 16/11 94).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Bjørn Westh):

Det er omkring halvandet år siden, at Folketinget sidst behandlede et tilsvarende forslag fra Fremskridtspartiet om svangerskabsafbrydelse for unge kvinder mellem 15 og 18 år.

Under den tidligere behandling gav de nuværende regeringspartier udtryk for en vis sympati for forslaget, idet man dog af hensyn til Kristeligt Folkeparti ikke kunne støtte det.

Det, der taler for forslaget, er navnlig, at det bør være en helt personlig afgørelse at tage stilling til, om et uønsket svangerskab skal gennemføres. Spørgsmålet er imidlertid, om det er hensigtsmæssigt at gå så vidt, at alle 15-17-årige unge kvinder uden videre kan få foretaget abort uden at forældrene eller andre, som den unge har tillid til, skal inddrages i beslutningen.

Baggrunden for denne betænkelighed er først og fremmest, at der vil være mange piger i denne aldersgruppe – ikke mindst de helt unge – der ikke er modne nok til at stå alene med en så stor og vanskelig beslutning.

Det vil derfor kunne være en lettelse, at forældrene som regel skal inddrages, så de kan tage et medansvar for den beslutning, der skal træffes. Under alle omstændigheder har forældrene en væsentlig interesse i at få at vide, hvilke problemer den unge har, sådan at de også i tiden efter svangerskabsafbrydelsen kan yde den støtte og vejledning, som den unge pige eventuelt har brug for. Det er nemlig min opfattelse, at forældrene i langt de fleste tilfælde må anses for de bedst egnede til at rådgive og hjælpe pigen i denne situation.

Jeg er bekymret ved tanken om, at denne rolle i givet fald skulle overtages af læger eller andre, der ikke som forældrene har et særligt ansvar for den unge. Det er også vigtigt at være opmærksom på, at de gældende regler jo ikke udelukker, at en kvinde under 18 år kan få svangerskabsafbrydelse, uden at forældrene inddrages,

eller selv om forældrene ikke vil samtykke i indgrebet.

Efter reglerne i svangerskabsloven kan et særligt samråd tillade, at samtykke fra forældrene ikke indhentes, når omstændighederne taler for det. Samrådet kan også tillade svangerskabsafbrydelse, selv om forældrene nægter at give samtykke. Samrådets afgørelse kan i disse tilfælde indbringes for et ankenævn.

Jeg synes derfor, det må overvejes meget nøje, inden der gøres undtagelser fra det generelle udgangspunkt om, at indehaverne af forældremyndigheden skal inddrages, når der skal træffes beslutninger af større betydning for deres børn, også selv om børnene er mellem 15 og 18 år.

Det kan også overvejes, om der er andre måder at ændre loven på, sådan at vi i højere grad end ved Fremskridtspartiets forslag kan sikre den unge hjælp og støtte fra forældrene, hvis der er behov for det. En mulighed kunne f. eks. være at lade kravet om forældresamtykke erstattes af en underretning til forældrene om anmodning om abort, eventuelt således at samrådet efter anmodning fra den unge kunne beslutte, at denne underretning ikke skulle ske.

Det er efter min mening også en mulighed at overveje, om en eventuel nedsættelse af aldersgrænsen for kravet om forældrenes samtykke skal være for de 15-18-årige, eller om man i stedet skulle vælge 16 eller 17 år. Min holdning er, at det afgørende må være, at de helt unge kvinder ikke skal stå alene med en så alvorlig beslutning om abort uden rådgivning og støtte.

Nu er forslaget her. Lad os få en grundig drøftelse af det i udvalget, så der kan blive tid til at overveje alle aspekter i sagen.

Dorte Bennedsen (S):

Da dette forslag var til behandling første gang for ca. halvandet år siden, sagde jeg på Socialdemokratiets vegne, at vi er enige med forslagsstillerne i, at det er værd at overveje, om 18-årsaldersgrænsen stadig er relevant, eller om tiden er løbet fra den.

I den samme debat afsluttede Venstres ordfører, fru Inge Dahl-Sørensen, sit indlæg med følgende bemærkning, og jeg citerer fra Folketingets forhandlinger 1992-93, sp. 8020:

»Det bekymrer mig, at man med dette forslag gør en graviditet til et behandlerproblem, fordi man lader rådgivning fra læger og specialister træde i stedet for samtale med forældre og eventuelt søskende. Det er efter min mening

først og fremmest den nærmeste familie, som må være rådgivere og støtte en ung kvinde i så svært et valg som valget mellem graviditet og abort.«

Det er jo for så vidt smukke og rigtige tanker, fru Inge Dahl-Sørensen dengang udtalte. De ligger kun af én eneste mangel, nemlig at fru Inge Dahl-Sørensen øjensynlig ikke er klar over, at der i samfundet desværre er mange unge, som ikke befinder sig på den solside af tilværelsen, hvor tingene fungerer optimalt.

Og det er netop disse i forvejen klemte unge, vi risikerer at undsige, hvis vi vil fastholde, at indehaveren af forældremyndigheden skal give samtykke til abort.

At vælge abort er en utrolig vanskelig beslutning, og det er for os helt afgørende, at denne unge aldersgruppe, som der her er tale om, får de bedste muligheder for rådgivning og støtte. Det vil i langt det overvejende antal af tilfælde givet være forældrene, men vi mener ikke, at forældrene skal kunne nægte abort på den unges vegne, ligesom vi også finder, at der bør være andre muligheder for støtte dér, hvor familienetværket desværre ikke fungerer.

Som ministeren var inde på, kan der være flere veje at gå. Man kan nedsætte aldersgrænsen i flere tempi, man kan beslutte, at forældrene ikke skal give samtykke, men at de har ret til at blive underrettet om beslutningen, og der er også andre variationer. Alt dette vil vi gerne være med til at drøfte videre i Retsudvalget, men vi er enige med forslagsstillerne i, at der bør ske ændringer i de nugældende regelsæt.

Inge Dahl-Sørensen (V):

Venstre finder, at den nuværende aldersgrænse i abortlovgivningen er fornuftig og opfylder de krav, som man i et land som Danmark må stille til en sådan lovgivning. Når Fremskridtspartiet genfremsætter dette lovforslag, er det åbenbart ikke på grund af nyere oplysninger, men udelukkende på grund af Kristeligt Folkepartis afgang fra regering og Folketing.

Under den tidligere debat om dette lovforslag blev der flere gange udtrykt ønske om at få en bedre dokumentation af problemets omfang. Det er i særdeleshed spørgsmålet, om der overhovedet gennemføres graviditeter, hvor forældrene har modsat sig en abort og kvinden ikke har haft mulighed for at opnå tilladelse fra Abortrådet. Omfanget af problemstillingen er således slet ikke dokumenteret, og med den nuværende lovgivning tvivler jeg meget på, at

problemet overhovedet er eksisterende. De praktiserende læger kender utvivlsomt muligheden for at henvise en ung kvinde til Abortrådet, hvis forældrene skulle nægte samtykke.

Venstre mener, at det er meget problematisk, hvis vi skal ændre den eksisterende lovgivning, idet det betyder, at forældre overhovedet ikke skal informeres om, at deres datter er gravid. Ud over at dette er en slem forfladigelse af forældremyndighedsbegrebet, rummer det også andre ubehagelige konsekvenser.

Når der finder så mange ufrivillige aborter sted, som talmaterialet i bilaget til lovforslaget dokumenterer, er det bekymrende. Først og fremmest er det meget uheldigt, at vi på trods af en ret massiv oplysning om præventionsmidler hvert år skal acceptere over 1.100 aborter hos kvinder under 18 år. Abort er et stort og bestemt ikke behageligt indgreb, og vi burde kunne nedbringe dette antal. Man kan frygte, at en ændring af aldersgrænsen til 15 år ville blive fortolket som et signal om, at en graviditet for en kvinde under 18 år mere er et offentligt end et privat anliggende.

Afslutningsvis vil jeg gerne sige, at det er selvfølgelig bekymrende, at man med dette lovforslag gør graviditet til et behandlingsproblem, fordi man lader rådgivning fra læger og specialister træde i stedet for samtale med forældre og eventuelt søskende. Det er efter min mening først og fremmest den nærmeste familie, der må være rådgivere og støtte en ung kvinde i et så svært valg som valget mellem graviditet og abort. Så uagtet der selvfølgelig også findes forældre, der ikke opfylder deres ansvar over for deres børn, så mener vi ikke, at dette lovforslag er det rette.

Pia Christmas-Møller (KF):

Når man skal tage stilling til dette forslag, handler det langt mere om dybt personlige og etiske grundholdninger end om partipolitik og politik i mere traditionel forstand. Det har vi taget konsekvensen af i den konservative gruppe, hvorfor vi i en eventuel afstemning vil stå frit og hver for sig gøre vores stilling op.

En del af den konservative gruppe vil afvise forslaget ud fra den grundholdning, at det er principielt betænkeligt at udhule forældremyndighedens pligter og ansvar, og at netop spørgsmålet om at få foretaget abort er yderst vanskeligt, hvorfor en ung pige på 15-17 år ikke skal kunne stå alene med det ansvar. Det må forældremyndigheden påtage sig.

Ved at fastholde, at den endelige beslutning om abort ligger hos forældremyndigheden, sikres det samtidig, at forældrene får mulighed for at støtte og hjælpe pigen. Hvis dette forslag gennemføres, frygtes det, at nogle unge piger på et misforstået grundlag undlader at snakke med forældrene om problemet, og dermed afskæres forældrene fra at kunne hjælpe og støtte pigen ved simpelt hen at være blevet holdt hen i uvidenhed.

En anden del af den konservative gruppe har sympati for forslaget og kan støtte, at der bliver parallelitet mellem den seksuelle lavalder og retten til fri abort. Opfattelsen er den, at forslaget kun vil have reel virkning i de tilfælde, hvor der er en direkte konflikt mellem pigens ønsker og forældrenes holdninger. I en sådan konflikt-situation må det være pigen, der skal have ret til at træffe den endelige beslutning, da det er hende, der skal leve med konsekvenserne resten af livet.

Efter de i dag gældende regler kan forældre ikke tvinge deres datter til abort. De kan derimod ved at sige nej til abort tvinge pigen til at få barnet. En del af den konservative gruppe mener, at det er lige indgribende og vidtrækkende, hvad enten beslutningen går på at få barnet eller få en abort. Synspunktet er endvidere det, at i langt de fleste familier vil man være af den opfattelse, at det er nyttigt at tale sammen om problemerne, og her vil en lovgivning være ganske uinteressant.

Man kunne forestille sig, at det foreliggende forslag blev suppleret med en garanti om, at forældrene under alle omstændigheder blev underrettet om beslutningen.

Der er ingen i den konservative gruppe, der mener, at det at få en abort er en nem beslutning. Tværtimod. Vi er enige om, at det er utrolig vigtigt med en grundig vejledning og rådgivning samt gode støttemuligheder til dem, der vælger at få barnet, selv om de ydre omstændigheder måske er meget vanskelige.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Det var egentlig til fru Inge Dahl-Sørensen, men som der også står i busserne: »Tryk stop i god tid!«. Det nåede jeg ikke. Fru Inge Dahl-Sørensen sagde, at forslaget her ville medføre og være udtryk for, at offentligt rådgivning kommer til at træde i stedet for forældresamtale/-rådgivning og forælderrollen, og det er jo på ingen måder tilfældet.

I alle de familier, hvor det fungerer fint mellem datteren og forældrene, er der jo ingen forskel, og dér vil der ikke være nogen problemer, og det er slet ikke dem, vi taler om.

Det, vi taler om her, er de tilfælde, hvor det ikke fungerer, eller hvor der er direkte modsætninger mellem datteren og forældrene i opfattelsen af, hvad der skal ske. Så vi laver altså ikke en offentlig rådgivning på bekostning af forældrenes forælderrolle.

Det, vi må fastholde, er: Hvis interesser varetager vi, og hvis interesser ønsker vi at varetage? Med forslaget her giver vi udtryk for, at vi ønsker at varetage datterens interesser frem for forældrenes i de familier, hvor det ikke fungerer. I de familier, hvor der er fin harmoni, og hvor man taler om tingene – det er heldigvis de fleste – er der jo ingen problemer hverken før eller efter det her forslag.

(Kort bemærkning).

Inge Dahl-Sørensen (V):

Jamen hr. Tom Behnke, det er da pæne ord, og det synes jeg lyder rart, men det er trods alt et signal, vi sender med dette lovforslag. Et signal om, at vi altså her skal tilgodese nogle få – heldigvis er det jo få – unge kvinder, der kommer i den situation, at de ikke kan tale med deres forældre. Så lovgiver vi for disse få unge kvinders skyld, men de har jo i forvejen en mulighed for abort via Abortrådet. Så jeg synes altså lidt, at det er at skyde gråspurve med kanoner.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Blot for lige at tage fat i det med signalværdien, så tror jeg faktisk, at et sådant forslag her vil give det modsatte signal og have den modsatte effekt, for med den her idé, som jeg lægger på bordet – den nye måde at gøre tingene på – at det er datteren, der træffer afgørelsen, og det er datteren, der kan træffe afgørelsen, sender vi faktisk tværtimod et signal til forældrene om, at de er nødt til at have en fin harmoni i familien, og lægger op til, at man ligesom motiveres til, at man hele tiden holder den gode kontakt, så man hele tiden har samtalen kørende og ved, hvad der sker i familien. Så jeg tror egentlig, at det er det modsatte signal, vi sender, af det, som fru Inge Dahl-Sørensen frygter.

(Kort bemærkning).

Inge Dahl-Sørensen (V):

Jamen hr. Tom Behnke, jeg mener slet ikke, det

er nødvendigt med nogen lovgivning, for sådan som hr. Tom Behnke lægger det frem, føler jeg ikke – og det kan jeg også fornemme at hr. Tom Behnke mener – at det skulle være nødvendigt med nogen lovgivning. I de allerfleste tilfælde taler familierne heldigvis godt med hinanden, og så er det helt overflødig.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Fru Inge Dahl-Sørensen sagde i et tidligere indlæg som et argument mod at lovgive, at det var kun de få, der havde problemer. Det er vel lovgivningens fornemste opgave at være med til at løse problemer, dér hvor nogle få er kommet i klemme.

Jeg vil godt spørge fru Inge Dahl-Sørensen helt konkret: Mener fru Inge Dahl-Sørensen, at forældre skal have ret til at nægte samtykke til abort for 15–18-årige med det til følge, at barnet bliver født mod moderens vilje?

(Kort bemærkning).

Inge Dahl-Sørensen (V):

Nej, det mener jeg selvfølgelig ikke. Men jeg mener, at der i den nuværende lovgivning er mulighed for, at man kan gå via Abortrådet, og at forældre dér vil komme i en svær situation, hvis de nægter deres 15–16-årige pige abort. Jeg mener ikke, der er sådanne eksempler, og jeg vil meget gerne have det dokumenteret, hvis det virkelig skulle være tilfældet.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Jeg har forstået, at fru Inge Dahl-Sørensen som Venstres ordfører ikke mener, at forældre skal kunne nægte deres datter abort. Hvorfor kan vi så ikke afskaffe den ret, de i dag har i loven til at nægte det, og samtidig indføre en pligt til, at forældre for denne aldersgruppe skal underrettes om abortbeslutningen?

Margrete Auken (SF):

Jeg blev noget paf, da jeg i morges kl. syv hørte radioavis og hørte, at hr. Tom Behnke havde oplyst, at SF var enig i hans forslag.

Han havde ikke talt med mig, og i SF's retsudvalg er vi meget usikre på vores holdning; i SF's folketingsgruppe er vi meget usikre. Jeg kommer ikke med nogen klar melding til nogen side, og jeg vil godt bede hr. Tom Behnke om en anden gang lige at være så venlig at orientere sig, inden han bralrer ud. Hvis han gør sådan

her mange andre gange, så er det da sket med ham.

Vores usikkerhed – eller i hvert fald min usikkerhed – hænger blandt andet sammen med, at når jeg læser den gamle debat, sidst gang forslaget var til behandling, så kan jeg se sporene af noget, som jeg personlig mener, der har været – nu snakker jeg på egne vegne – en ulykke i den danske abortdebat, nemlig, og undskyld mig Kristeligt Folkeparti, at Kristeligt Folkeparti ikke havde diskuteret tingene.

Kristeligt Folkeparti har bare rent principielt sagt nej og lavet sin lille bastion, som har skabt en næsten håbløs akustik for en nuanceret debat om det her problem, og jeg kan simpelt hen se, når man læser de gamle forslag, at der er flere, der bruger hensynet til Kristeligt Folkeparti som et argument.

Så man har en fornemmelse af, at de fleste har skruet hovederne af; så har de lagt dem i hver sin bunke, så kommer dette forslag nu, og så triller et hav af hoveder over i den anden side, for Kristeligt Folkeparti er der ikke længere. Jeg siger ikke, det er det, der er sket, men man kan godt få den fornemmelse, også da man i morges hørte præsentationen af, hvordan det var: Nu var Kristeligt Folkeparti der ikke mere, ergo var alle de dér afskruede hoveder trillet over til den anden side.

Jeg synes, det er et kæmpestort problem, og jeg vil godt sige – for ligesom at gå lidt uden om det – hvorfor jeg ikke kan være helt enig med fru Dorte Bennedsen i hendes måde at beskrive det på.

Hvis vi tager de voksne – altså nu siger vi dem, der er over 18 – så er der i masser af tilfælde sket det, at kvinden er fuldstændig alene om denne beslutning. Hun er i ekstrem grad selv ude om det, hvis hun får et barn, og er den, der er ladt i stikken. Vi har alle sammen sagt: Jamen selvfølgelig skal der være hjælp, selvfølgelig skal der være rådgivning. Men mange føler, at de ikke må blande sig. For må-ikke-blande-sig er blevet et af de vigtigste etiske krav i vores samfund, hvor jeg f.eks. fuldstændig omvendt mener, at det 11. bud hedder: Du skal stikke næsen i andre folks sager. For vi bliver så ensomme, vi bliver så fortabte i det her.

Jeg vil godt sige overordnet, at den elendighed, der har ramt rigtig mange kvinder med vanskelige graviditeter, den vil man nu så at sige bare flytte og tage de helt unge med også. Og det bliver dét signal, uanset hvad fru Dorte Bennedsen og hr. Tom Behnke siger, vi sender ud,

at det nu er en privatsag, om forældrene vil ind i det her eller ej.

Derfor vil jeg så sige også, at hvis hr. Tom Behnke havde fremsat et forslag, hvor han havde vist, at der var et reelt problem, f.eks. at Abortsamrådet ikke virker – det var der én i vores gruppe der havde haft kendskab til tidligere, og han sagde, at det havde været en meget ubehagelig sag – så havde det været fair nok. Så skal det snakkes igennem det her, så skal det undersøges, hvad problemets omfang er, og så skal vi selvfølgelig tage fat på det, klart nok.

Men signalet skal fra mig være – gruppen er delt på det her – at jeg da selv er fuldstændig overbevist om, at vi aldrig må sende signaler ud om, at nu privatiserer vi også forældre-børnforholdet mellem de 15-18-årige.

De er i øjeblikket i mange andre henseender ladt i stikken, og hvis man læser hr. Tom Behnkes bemærkninger, kan man se, at der ikke er andre begrundelser for lovforslaget end logikken på det dér meget spinkle plan, at nu man har 15 år som lavalder for alt muligt andet, så må vi også have 15 år her.

F.eks. mener vi da i SF stadig væk, at 15-16-17-årige ikke må puttes i spjældet; det ved jeg godt, at det mener hr. Tom Behnke heller ikke. Det har vi da nogle grunde til at sige at de ikke skal. Vi ved godt, at de også er børn – vores egne unge.

Jeg vil godt fastholde, at skal vi ind og forgribe os på det område her – det kan vi blive nødt til, og jeg kan også godt ende med at stemme for det, hvis jeg får meget gode og klare grunde for, at det er nødvendigt, mere fastlåst er jeg ikke i den her sag – så vil jeg godt se argumenter, der er bedre end den dér 15-års-logik, for ellers får vi altså også de unge i fængsel, fru Dorte Bennedsen. Og det forslag ligger de jo lige på spring med, de kære Fremskridtsfolk, fordi de kun kan dén logik. Der er da en verden til forskel på at have det med den seksuelle lavalder og f.eks. sige, at så skal vi også have den dér – om jeg så må sige – fri abort uden inddragelsesret i det.

Jeg mener, det var vigtigt, at man i sin tid gav de unge adgang til at få prævention, altså dér har vi sammenhængen; men en abort er et meget, meget dramatisk indgreb, det tror jeg alle er enige i, og det er ikke sikkert, at den unge i situationen kan høre – de kan godt mærke det bagefter – hvor dramatisk det er, når de bare får at vide, at det er på grund af alderslogikken, at det her spiller ind.

Og for mange unge er det meget godt, at der

snakkes om forældresamtaler, men i gode forhold, i gode forældre-børn-forhold er der mange ting, man ikke snakker direkte om, før det kommer til situationen, for sådan har børnene det bedst. De snakker med deres forældre, men mest med deres kammeraters forældre. Det burde I, der har store børn, også have erfaret masser af gange: Man snakker friere dér, man sidder ikke og betror sin mor og sin far alt, hvad man laver, for der er nogle zoner, som skal respekteres. Derfor kan man pludselig få en fornemmelse af, at det skal de så heller ikke blandes ind i – denne sag altså.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Fru Margrete Auken sagde, at hun havde indtryk af, at man hidtil i debatten – og da den blev diskuteret sidst i Folketinget – havde skruet hovedet af og bare brugt Kristeligt Folkeparti som argument. Nu er det jo altså for fristende, for i betragtning af, hvad det var for en – skal vi sige moraliseringen, fru Margrete Auken også udviste over for hr. Tom Behnke, som ikke havde orienteret sig ordentligt, inden han udtalte sig, så er det jo meget nærliggende at sige til fru Margrete Auken, at hvis hun nu havde sat sig ned og læst den debat, der faktisk var for halvandet år siden i Folketinget, så var hun nok ikke kommet til den konklusion.

Jeg sagde ved den lejlighed, citeret fra Folketingets forhandlinger 1992-93, sp. 8018:

»Men imidlertid er det af alle i denne sal bekendt, at modstand mod abort er et helt grundlæggende princip for Kristeligt Folkeparti. I Socialdemokratiet deler vi ikke denne holdning, men vi respekterer, at Kristeligt Folkeparti har den, og i respekt for regeringssamarbejdet ønsker vi derfor ikke at medvirke til nærmere overvejelser af dette forslag på indeværende tidspunkt.«

Det kan jeg ikke kalde at skrue hovedet af, det kalder jeg at opføre sig anstændigt over for et samarbejde, man har indgået.

Må jeg så sige til fru Margrete Auken, at jeg kan dele mange af de synspunkter, hun har, og jeg går ud fra, at fru Margrete Auken ikke vil acceptere, at forældrene skal kunne sige nej. Jeg har svært ved at se, at man ikke skulle kunne lave et system, hvor netop den unge selv har retten til at bestemme om abort, men hvor forældrene skal underrettes for de 15-18-åriges vedkommende. Dér giver vi alle disse muligheder, og det er heldigvis i langt den overvejende del af tilfældene.

Men vi får også samlet den gruppe op, som i dag kommer i klemme, fordi netværket slet ikke fungerer og de ikke kan tale med forældrene, eller hvor forældrene har en eller anden utrolig dogmatisk holdning af den ene eller den anden art og derfor simpelt hen bare siger: Abort, nej.

Det er den gruppe, vi går ud og hjælper, hvis vi laver et sådant system.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Jeg skal beklage meget, at fru Margrete Auken har misforstået det, når jeg gik ud og sagde, at jeg forventede, at SF havde den samme holdning, som de havde i sidste samling, i og med at netop SF var det parti, der meldte allerallerklarest ud, at man støttede forslaget 100 pct. ubetinget. Det var det, SF's ordfører sagde.

At der så har været folketingsvalg i mellemtiden og fru Margrete Auken er blevet valgt ind og SF på grund af fru Margrete Auken har fået den diametralt modsatte holdning, vidste jeg ikke, og det beklager jeg meget. Jeg regnede med, at der var en vis kontinuitet i den politik, som SF førte. Den fejltagelse er taget til efterretning, og det skal ikke ske igen.

Lad mig så sige med hensyn til de afskruede hoveder, der har skiftet side, som fru Margrete Auken udtrykte det. Jeg synes, at det er noget strengt at skulle høre. Hvis man har gjort sig den umage at læse ordførertalerne fra sidste gang, så fremgår det med al tydelighed, at regeringspartierne netop sagde, at de havde stor sympati for forslaget.

Justitsministeren på daværende tidspunkt – det var hr. Erling Olsen – sagde endda, at forslaget har betydelig sympati langt ind i regeringspartiernes rækker, men at man tog det hensyn, at Kristeligt Folkeparti nu engang var en del af regeringen. Jeg synes, at det var flot, at man gjorde det. Jeg havde lidt svært ved at forstå det, men al ære og respekt for, at man på den måde tager hensyn til en regeringspartner.

Må jeg så sige, at når vi taler om det her, så kan vi godt gå sådan helt til bunds og sige, at det her handler egentlig om ejendomsretten til sin egen krop og sit eget liv, og hvis man ikke har ejendomsretten til sin egen krop, så er al anden form for ejendomsret en illusion. Så behøver man slet ikke at diskutere det, for så er begreberne i grundloven om ejendomsretten overflødige.

Det er jo ikke det, det handler om. Det her handler om, at de unge er lige så meget selv-

stændige individer som alle andre, og derfor bør de selvfølgelig også have mulighed for at træffe dette valg. Om vi skal give tilladelse til, at forældrene bliver underrettet, kommer jeg tilbage til senere.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Nu skal jeg ikke sådan generelt set blande mig i, hvilke uenigheder der må være i SF om det her spørgsmål. Det, jeg godt kunne tænke mig, var, at fru Margrete Auken kom med lidt mere præcise argumenter for, hvorfor SF ikke kan støtte det her forslag.

Det kan ikke være sådan, at man med henvisning til nogle bemærkninger og med henvisning til, at Fremskridtspartiet nok har nogle onde hensigter, ikke kan støtte det her forslag.

Jeg synes ikke, fru Margrete Auken kom med nogen argumenter overhovedet ud over sådan moralske overvejelser om, at der nok også var andre over 18 år, som havde det slemt. Det er jo ikke noget som helst argument, så vidt jeg kan se, for, at en muligvis meget lille gruppe – måske drejer det sig om en håndfuld, måske drejer det sig om 20, det er sådan set lige meget, for det drejer sig om deres personlige retssikring – skal tvinges til noget. Det er et fysisk overgreb imod deres krop, at man tvinger dem til at få et barn i en alder af 16 år, hvis ikke de selv ønsker det.

Jeg kan ikke forstå, hvis det er sådan, at det skulle være SF's holdning, også selv om det drejer sig om en lille gruppe.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg har udtrykkelig ikke sagt, at vi havde den diametralt modsatte holdning – hvis hr. Tom Behnke havde hørt efter. Jeg sagde, at vi var usikre, og at vi er delt på spørgsmålet. Det må vel være nok til, at det kan fise ind også i det mere eller mindre påskruede hoved hos hr. Tom Behnke.

Så til det, som jeg er interesseret i og måske fik sagt for kort i diskussionen om Kristeligt Folkeparti: Jeg mener, at vi i 10, 15, 20 år har haft et problem med, at vi næsten ikke har kunnet diskutere abort i det her samfund, fordi man i den grad blev skubbet over i den ene eller den anden bås. Jeg har som præst i hvert fald nogle gange, selv om jeg er en meget stor modstander af abort, set det som en løsning på det her problem. Jeg er ikke modstander af fri abort. Jeg har rådgivet om det i mit præstearbejde, og det har

jeg, fordi det har været i situationer, hvor jeg mente, at det var det bedste råd, jeg kunne give, og jeg har fået hvæsende svar tilbage nogle gange også. Så det er ikke dér, den ligger.

Jeg siger bare, at der skete meget, meget mere, da man lavede loven om fri abort, og det var mit argument. Så har jeg også sagt til hr. Bruno Jerup, at fordi man i virkeligheden privatiserede, blev kvinderne ladt meget mere i stikken end før.

Det er meget svært for en kvinde over for en arbejdsgiver i dag at sige, at hun skal have et barn, for det er hun jo selv ude om nu. Man inddrager ikke venner og bekendte, man inddrager ikke forældrene, man inddrager tit ikke engang kæresten – eller manden for den sags skyld. Men kæresten i hvert fald.

Det spørgsmål, en ung kvinde mødes med, hvis hun har en besværlig graviditet i dag, er: Skal du have det? I stedet for skulle vi sige: Hvad kan vi hjælpe med?

Der er altså et eller andet her, jeg har fat i, og når jeg så siger, at nu må vi ikke sådan flytte det signal yderligere ned, så er det dét, der er mit problem ved lovforslaget.

Jeg mener, at det er svagt begrundet. Jeg er enig i, vi ikke skal tvinge unge til at gennemføre en graviditet, hvis ikke de vil, og det tror jeg ikke der er nogen, der har modsat sig her. Men hvordan virker systemet i dag? Det vil vi godt have undersøgt. Det er overraskende for mig, når det nu er en tredje gang, forslaget er fremme, at vi så ikke har et bedre belæg for det, for det er et nødvendigt forslag af hensyn til den gruppe unge, som der skal tages hensyn til.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Det var fru Margrete Auken også inde på i sit tidligere indlæg. Fru Margrete Auken står uforstående over for, at vi overhovedet skal have debatten, hvis ikke der er noget problem.

Hvis nu systemet fungerer, hvorfor så overhovedet have debatten. Dét er jeg bestemt ikke enig i. I Fremskridtspartiet fremsætter vi gerne forslag i Folketinget, hvis der er problemer ude i det virkelig liv, men vi fremsætter sandelig også forslag af mere principielle grunde, uden at der nødvendigvis behøver at være et konkret problem. Vi er ikke et parti, der slår op i B.T. om morgenen og ser, hvad der er problemet i dag og laver lovforslag ud fra det. Det gør vi ikke. Vi kan godt tænke lidt længere frem og lave en tilretning af lovgivningen, så den er hensigtsmæs-

sig, uden at der nødvendigvis behøver at være problemer forud.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Se, nu vil jeg gerne takke hr. Tom Behnke for klargørende bemærkninger. Det er jo altså forskellen her, hvis ikke hr. Tom Behnke kan reddegøre for det problem. Jeg kan godt enes meget, meget langt med fru Dorte Bennedsen. Det tror jeg at jeg kan høre af det her. Vi er en masse mennesker herinde, der er optaget af det, hvis mennesker er i en konkret nød. Det mener hr. Tom Behnke ikke skal være begrundelsen. Vi skal bare have principperne kørt igennem.

Jeg vil godt sige, at jeg snakkede med en politimand af lidt venstreorienteret observans for nylig. Jeg refererede det her forslag for ham, og han var fuldstændig overbevist om, at det kun lå der for at kunne putte dem i fængsel bagefter. Det mener jeg ikke er rigtigt. Det vil jeg ikke medgive, men det var altså en af dem, der havde haft fornøjelsen af et samarbejde med Fremskridtspartiet i andre sammenhænge, og som kunne se, hvor den lå henne. Jeg siger ikke, at det er nogle andres holdning til det her; jeg siger bare, at der er en verden til forskel på den måde, fru Dorte Bennedsen argumenterer på, og den måde, hr. Tom Behnke argumenterer på.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Nu skal vi lige være enige om, hvad det er, vi diskuterer i dag. Vi diskuterer ikke kriminel lavalder, vi diskuterer ikke, hvilken sanktionsform man skal give, når unge mennesker overtræder lovgivningen. Det diskuterer vi ikke i dag. Og det er ikke nogen naturlig eller selvfølgelig følge af det forslag, der ligger her, slet ikke.

Lad os nu diskutere det, der ligger på bordet.

Formanden:

Og det vil så hr. Bjørn Elmquist gøre som ordfører.

Bjørn Elmquist (RV):

Som også disse korte bemærkninger frem og tilbage viser, så er det en svær sag, både for os som lovgivere og for de unge kvinder, som kommer i den situation, og det gør, at vi i den radikale gruppe har overvejet meget nøje, hvad vi vil melde ud.

Vi meldte ud under behandlingen tidligere,

og nu har vi så hørt afklaringen ved de korte bemærkninger. Om hensynet til regeringspartnere vil jeg sige, at jeg var glad for at høre hr. Tom Behnke forklare det så fint. Jeg forventer, at vi får tilsvarende helt loyale forklaringer, når vi i andre sammenhænge skal have udlagt regeringens holdning og det forsvarlige i vores hensyn til hinanden.

Vi mener som udgangspunkt, at kvinder under 18 år skal træffe denne beslutning på egne vegne og alene – ikke isoleret; de skal meget gerne have en familie at trække på, som kan støtte dem i den svære beslutning – men at forældrene skal kunne nedlægge veto mod det, kan vi ikke lide; det er vi imod, og derfor ser vi meget gerne en ordning gennemført a la det, som her skitseres, eller måske snarere som det, Socialdemokratiet var inde på, og som justitsministeren også har nævnt, forbundet med en oplysningspligt over for forældrene.

Vi tænker naturligvis ikke på den typiske – forhåbentlig typiske – situation, hvor den unge kvinde er med i en relativt velfungerende familie, og hvor forældrene kan støtte hende undervejs. Det, som skaber de rigtig svære problemstillinger, er jo, hvis familien f.eks. har nogle stærke religiøse overbevisninger. Man kan tænke sig en familie, som er indremissionsk, en familie, som er Jehovas Vidner, eller, da vi jo har indvandrere og flygtninge i Danmark, folk, der har en muslimsk tro, og hvor forældrene vil gøre, hvad de kan, for at hindre den unge kvinde i at få en abort, som hun måske ellers selv ønsker. Det er også et spørgsmål om, i hvilket omfang vi skal udstrække en oplysningspligt.

Det er noget af det, vi heller ikke har taget stilling til den radikale gruppe, og sammenfattende gælder det altså for os, at vi ser med sympati på forslaget, men jeg kan ikke love hr. Tom Behnke, at vi uden videre gennemfører det. Lad os prøve at kigge på det i udvalget. Måske ender vi med en beretning. Det kan jo være, at man kunne anvende en beretning og så lægge op til en lovgivning på et senere tidspunkt. Det er i hvert fald vores udgangspunkt til de kommende forhandlinger.

Bruno Jerup (EL):

Jeg har allerede antydnet, at vi støtter det forslag, der ligger fra Fremskridtspartiet. Jeg vil godt komme med nogle bemærkninger til det, som måske kan undergrave det en lille smule, men ikke mere, end at jeg alligevel mener, at det er vigtigt, at vi tager det under behandling.

Det er lidt uklart for mig, hvorfor hr. Tom Behnke sætter en aldersgrænse på 15 år. Det bliver formuleret, som om det skyldes den seksuelle og den kriminelle lavalder, men jeg vurderer det sådan, at hvis en pige på 13 eller 14 år bliver gravid, så bør hun vel også have samme ret til at sige fra. Det skal vel ikke være sådan, at der er nogen speciel grænse, der har noget at gøre med den seksuelle lavalder. Vi ved jo udmærket – jeg ved det i hvert tilfælde – at der er en stor gruppe af piger og drenge under 15 år, som har deres seksuelle debut noget før, og der også er graviditeter dér. Det kan man også se af det talmateriale, som ligger fra hr. Tom Behnke selv.

Så den dér 15-års-grænse er i sig selv lidt mystisk, men trods alt mener vi, at man bør fravige den almindelige regel om, at forældrene kan gå ind og bestemme, at der ikke må foretages abort. Det er et klart overgreb imod en kvinde, hvis det er sådan, at man enten tvinger hende til abort eller tvinger hende til ikke at få abort. Jeg mener sådan set, at begge sider kan have store sociale og personlige og psykiske konsekvenser, som man overhovedet ikke bør kunne tage, uden at det gøres med samtykke fra den pågældende, og det vil så sige, at det så er uanset alderen i det her tilfælde. Så der er altså en lille kritik af forslaget på det punkt, men det er muligt, at de 15 år er, hvad man kan komme igennem med sådan her og nu.

Omkring oplysningspligten er jeg ligesom De Radikales ordfører enig i, at der kan være nogle problemer i en generel oplysningspligt, og at der kan være i hvert fald en del situationer, hvor det ville være fornuftigt at fravige den, hvis det er sådan, at det ikke ønskes. Hvis det klart ønskes fra den pågældende, at det ikke bliver oplyst, så mener jeg ikke, at man skal gøre det over for forældrene. Det er trods alt vigtigere, at den person, det går ud over, har en vis sikkerhed for sin egen person, også i forhold til den gruppe, den familie, som man er med i. Det er jo trods alt mere interessant for familien, hvis hun kommer hjem med et barn, end at hun kommer hjem med en abort, hvis man nu skal se sådan mere fysisk på det.

Så generelt set er vi positive over for forslaget. Vi ser et par småproblemer i de aldersgrænser, der lægges ind, men det må vi se på med tiden.

Sonja Albrink (CD):

I CD vil vi gerne være med til at diskutere det

forslag, Fremskridtspartiet nu igen lægger frem for Folketinget, og det skal være en ganske grundig diskussion.

Derfor kan jeg hverken give mit partis tilslutning eller afvisning af forslaget her i dag. I øvrigt har vi i CD's gruppe talt om, hvorvidt et forslag som dette overhovedet egner sig til partipolitisk stillingtagen. Det er jo en diskussion, som i bund og grund ender i dybt personlige og etiske overvejelser, som den enkelte selv må forholde sig til.

Som udgangspunkt er det vigtigt for os, at vi ikke i lutter velvilje kommer til at skade mere end gavne ved at flytte den nuværende aldersgrænse. Uønsket graviditet er under alle omstændigheder en alvorlig begivenhed for så unge piger, som vi her taler om, og det er vigtigt, at de har nogle at holde sig til, som er i stand til at hjælpe, når det skal afgøres, om et svangerskab skal gennemføres eller afbrydes.

Her må jeg nok sige, at forældrene er dem, der er nærmest til at give råd og støtte, og jeg synes også, at det skal siges, at forældrene har et klart ansvar for, at deres børn i tide er tilstrækkeligt oplyst om, hvordan man undgår uønsket svangerskab. Skole og skolelæge har deres forpligtelse i så henseende, men det fritager ikke forældrene. I givet fald må forældrene også være parat til at sige: Jamen lad dette barn komme til verden, så er vi parat til selv at påtage os ansvaret.

Men den vigtige rolle, som familien har at spille, og eventuelt en uvildig vejledning fra en socialrådgiver er også værd at understrege.

Det er et utroligt følsomt område at have med at gøre. Som sagt vil CD gerne deltage i en grundig diskussion, og den må have lov til at tage sin tid. I CD's gruppe er der divergerende opfattelser af ændring i aldersgrænsen – og i givet fald, hvor langt den skal sættes ned. Så mere præcis kan jeg ikke i dag melde ud på CD's vegne.

Tom Behnke (FP):

Ligesom ved sidste behandling af forslaget bliver der også i dag givet udtryk for en vis usikkerhed om spørgsmålene: Hvor ligger rådgivningen henne, hvor meget rådgivning skal der til, og vil det være tilstrækkeligt? Dér er det klart, at det er vores forventning og forudsætning, at den rådgivning og den hjælp, der bliver givet allerede i dag til kvinder over 18 år, selvfølgelig også skal gives til kvinder under 18 år, mellem 15 og 18 år, når vi får udvidet området,

en rådgivning om, hvilke konsekvenser det har, og hvilken betydning det har, at man vælger at få foretaget en abort.

Justitsministeren var hele vejen rundt, men det, jeg gerne vil kommentere i ministerens indlæg, var, at ministeren ikke var helt sikker på, om man skulle vælge 15 år, 16 år eller 17 år. Der er det min vurdering, at enten vælger vi 15 år, eller også vælger vi 18 år. At vælge 16 eller 17 år vil der ikke være ret meget logik i. Enten holder vi fast ved de 18 år, fordi det er vores myndighedsalder, eller også sætter vi den ned til 15 år ud fra, at den seksuelle lavalder er 15 år, og ud fra, at Folketinget jo på en række andre områder mener, at 15-årige er modne nok til at træffe egne beslutninger.

Så var flere ordførere inde på, at man godt ville være med til at kigge på det her. Og lad mig i den forbindelse takke for den meget positive modtagelse, forslaget har fået. Det skal jeg jo ikke glemme. Men lad mig sige, at mange ordførere jo var inde på, at man måske ikke var helt enig i alle aspekter af forslaget. Men kunne godt gå med til, at den vetoret – som hr. Bjørn Elmquist udtrykte det – forældrene har, fratager man forældrene. Men vi fastholder, at forældrene skal være orienteret.

Så var der forskellige variationer af, hvilken form for orientering der skal ske, og om forældrene skal inddrages i en form for samtale forud for, at aborten bliver gennemført, eller om forældrene blot skal være orienteret. Vi kan så diskutere, hvilken grad af medbestemmelse forældrene skal have. Men det, der er det vigtige for mig, og det, som jeg også håber Folketinget finder er vigtigt, er, at forældrene ikke har en veto, og jeg er glad for, at vi er nået så langt.

Lad mig så sige til fru Inge Dahl-Sørensen, der savner tal og dokumentation for det her forslags nødvendighed. Altså, dér vil jeg nok sige, at jeg har forsøgt at stille spørgsmålet til Justitsministeriet. Det har været svært at få svar på det, for der føres ikke nogen egentlig statistik over emnet. Derfor kan det være svært, men det kan være, at vi under udvalgsbehandlingen kan formå Justitsministeriet til at prøve alligevel at liste nogle tal ud af relevante myndigheder.

Men som jeg også sagde i en kort bemærkning tidligere: For mig er det ikke væsentligt, om det her handler om 10 personer om året, eller det er 100 personer om året: Det er ikke væsentligt for mig, om vi allerede i dag kan fremvise en række skandalehistorier, som har været slået op på forsiden af B.T. Det er ikke relevant

for mig. Det relevante er, at vi forebygger, at det ikke kommer til at ske i fremtiden, at vi tager højde for fremtiden, og at vi tager højde for, at de her situationer, hvis ikke de allerede er opstået, meget vel kan opstå.

Lad mig så sige, at forfladigelsen af forældrerollen, som specielt fru Inge Dahl-Sørensen var inde på, er jeg bestemt ikke enig i. Forslaget her fratager jo ikke forældrene andet end retten til at nedlægge veto. Vi vil jo fortsat have, at forældre og datter kan samtale om de her ting. De kan sagtens holde hinanden orienteret.

Fru Pia Christmas-Møller var den første, der nævnte løsningen med, at man i folketingsgruppen har stillet medlemmerne frit med hensyn til, hvordan man ønsker at stemme. Det kunne jeg godt forestille mig at man gjorde i nogle flere partier – netop også ud fra, at forslaget her jo ikke er et partipolitisk forslag. Det har jo næppe noget med partipolitik at gøre, at man i folketingsgrupperne tager det til efterretning og så stiller sine medlemmer frit, når der skal stemmes til tredjebehandling.

I den forbindelse må jeg så også sige specielt til hr. Bjørn Elmquist: Det kan jo være, at vi slet ikke når frem til, at vi skal stemme ved tredjebehandling. For hvis vi under udvalgsbehandlingen får et fornuftigt oplæg til en beretning, så forventer jeg en aktiv medvirken fra udvalget til, at vi får lavet en sådan beretning. Så vil jeg gerne se positivt på det, men ellers må jeg belært af tidligere erfaringer køre forslaget frem til en egentlig afstemning. Vi har haft nogle kedelige eksempler specielt i sidste folketingssamling, hvor nogle ting ikke nåede frem til en afstemning, og så er både holdninger og tilkendegivelser frafaldet.

Det sidste, jeg vil sige, er til hr. Bruno Jerup. Hvorfor har vi lige valgt 15 år? Jeg har været lidt inde på det før. Jeg mener egentlig, at enten vælger vi 15 år, eller også vælger vi 18 år. Men hr. Bruno Jerup rejser så det mere principielle spørgsmål. Hvorfor overhovedet have en aldersgrænse? Det er jo svært at svare på, for hr. Bruno Jerup argumenterer ganske godt med, at i virkeligheden burde det jo ikke have noget med alder at gøre. Men vi finder alligevel, da vi har overvejet det her længe og grundigt, at der må være en eller anden form for begrænsning. Der må være en grænse, og dér er vi så gået ind og har sat den dér, idet Folketinget i øvrigt på en række områder finder, at 15-årige er modne nok til, at de kan træffe beslutning om deres eget liv. Derfor sætter vi også aldersgrænsen for gen-

nemførelse af abort til 15 år. Det er, fordi der ligesom er en sammenhæng i de forskellige aldersgrupper, en sammenhæng imellem pligter og ansvar. Det er i virkeligheden den væsentligste årsag til, at vi er landet på de 15 år.

Lad mig så også sige mere principielt, at forslaget her jo ikke får nogen betydning i alle de tilfælde, hvor forholdet mellem datter og forældre fungerer perfekt, hvor man taler om alt mellem himmel og jord, hvor man sørger for at holde hinanden underrettet osv. Det er ikke dér, vi får problemer hverken før eller efter forslaget. Dér hvor vi kan få problemer, er i de familier, hvor det ikke fungerer, eller i de familier, hvor forældrene f.eks. af religiøse årsager har en meget, meget markant holdning til spørgsmålet, og hvor datteren måske har en anden religiøs holdning eller i øvrigt en anden holdning. Det er i de tilfælde, vi må gå ind og vurdere, hvis interesser det er, vi ønsker at varetage. Er det forældrenes forældrerolleinteresse, vi vil varetage, eller er det datterens interesser som værende et selvstændigt individ? Og ikke mindst: Hvad med det barn, der eventuelt bliver født imod moderens vilje? Vil et sådant barn få en god opvækst, hvis moderen fra starten alt andet lige hellere havde set, at hun var foruden det pågældende barn.

Jeg ved godt, at i en række tilfælde sker der det, at når man så har fået barnet, får man selvfølgelig et fantastisk forhold til det, men alligevel synes jeg godt, vi kan berøre det principielle i, at man tvinger en mor til at gennemføre graviditeten mod moderens vilje, og det er netop her, at forslaget går ind og fastlægger, at retten til sin egen krop tillægger vi også de 15-18-årige.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Hr. Tom Behnkes argumentation er jo sådan set det bløde eller tynde punkt i Fremskridtspartiets forslag, og det kan han sådan set lige så godt indrømme. Jeg mener ikke, han har givet mig noget argument.

Hvis vi går ind og siger, at alle individer trods alt må have en ret til at bestemme noget over deres egen krop, så kan det ikke kan være sådan, at andre personer kan tvinge én fysisk til at føde børn eller til ikke at gøre det. Hvis vi holder fast i det, så har det ikke noget at gøre med, om man er 13, 14 eller 15 år. Vi kan selvfølgelig håbe på, at det drejer sig om nogle få eksempler, det kan være, der slet ikke findes nogen, og det er så dejligt, så er det ikke noget problem. Men

hr. Tom Behnke snakkede selv for lidt siden meget om det principielle, og nu synes jeg et kort øjeblik, at hr. Tom Behnke bliver en lille smule uprincipiel.

Så derfor er det i hvert fald en side i det, som man måske lige burde tænke lidt over. Det kan godt være, at der er et flertal herinde, som synes, at det skal være 15 år, og det vil vi så stemme for af forskellige grunde, som jeg har nævnt, men jeg synes ikke, at man er særlig principiel, når man begynder at snakke om, at der er en seksuel lavalder, og at der er en kriminel lavalder.

Det er sådan, at det principielle argument i virkeligheden er, at et individ ikke kan tvinges mod sin vilje til at føde børn. Det er dét, det handler om, og det er det, man sådan set skal tage stilling til.

Det, som det i virkeligheden handler om, er jo, at der sættes en biologisk nedre grænse, og den behøver ikke at stå i nogen lov. Der skal bare stå, at ingen person mod sin vilje kan tvinges til at føde børn.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Hvad jeg siger nu, bliver aldeles for egen regning. Men jeg synes, vi skal være opmærksom på, at der af og til sker store kulturforskydninger med små skridt i lovgivningen.

Der kan ske store ændringer. F.eks. snakker nu mange herinde, som om det er en selvfølge, at det er éns egen krop. Se, jeg er 3 børns mor, og jeg har aldrig oplevet, at det var min egen krop, aldrig. Jeg har aldrig kunnet sammenligne det med min blindtarm – bare lige så vi er klar over, hvad det er, vi taler om. Jeg føler ikke, at diskussionen er bestemmelsen over egen krop.

Muligvis – og det vil jeg hellere have ind – råderetten over eget liv, og det er det, vi så taler om i en anden sammenhæng, og hvor langt vi kan komme med det.

Der sker det, at vi i øjeblikket har en konference nede i Fællessalen om aktiv dødsbistand, om selvbestemmelse, som det hedder – sådan siger jeg i hvert fald. Dér vil man kunne gå ned at høre, hvordan vigtige etiske debatter i nogle sammenhænge reduceres til selvbestemmelse.

Og selvbestemmelse er et meget, meget tvivlsomt begreb i mange etiske sammenhænge, det er alt, alt for lidt at have med i denne her sammenhæng. Derfor vil jeg bare sige, at hvis man har det her reducerende forhold til det, kan man pludselig få meget mere til at ske. Det er, hvad

der er sket omkring den frie abort nu: at vi har fået masser af tilfælde med tvungen abort, og tvungen abort var ikke nogen lovgiveres intention, da loven blev lavet.

Men det er, hvad mange kvinder faktisk oplever er tilfældet i dag, fordi de er ladt i stikken, og jeg synes, det er et voldsomt skred. Hr. Bruno Jerup siger: Hvad sker der med et barn, der fødes mod moderens vilje? Nu tror jeg ikke – det er det, vi skal have undersøgt – at der er nogen, der tvinges til at gennemføre graviditeter, selv om der hos nogle af de religiøse kan være nogle problemer, f.eks. Jehovas Vidner. Der tror jeg det bliver meget svært under alle omstændigheder, fordi de sidder voldsomt hårdt på deres børn. De har meget svært i det hele taget ved at gå andre steder hen med deres børn.

Også i andre religiøse sammenhænge er der tale om, at børnene er påvirket af deres forældres holdning, og så kan religionen også gå til den anden side, og det kan godt tage sig helt anderledes ud.

Så jeg vil egentlig sige: Lad os nu undersøge, om problemet er der, før vi går ind og siger: Nu er det lige et snuhtag. For lovforslaget er et snuhtagslovsforslag, og jeg tror ikke, at vi i et snuhtag ændrer sagen, men jeg vil godt være med til at snakke om det, når jeg har set problemet.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Forslaget er bestemt ikke noget snuhtagsforslag. Det er et forslag, som har været diskuteret, vurderet, gransket og overvejet meget, meget grundigt, for selvfølgelig er der også forskellige holdninger i Fremskridtspartiet til det pågældende spørgsmål. Så det er ikke noget snuhtagsforslag.

Lad mig så sige til hr. Bruno Jerup, som jo stiller nogle spørgsmål, som er særdeles vanskelige at svare på. Lad mig sige det med det samme uden at gå ud over det mandat, som jeg har med mig, at jeg ikke finder, at der er nogen egentlig saglige eller fornuftbetonede argumenter for, at man præcist sætter den ved 15 år. Det kunne godt have være en dag før eller en dag efter eller et år før eller et år efter. Men der ligger en række etiske argumenter, og så ligger der det i det, at forslaget helst skulle kunne blive vedtaget i Folketinget, og at vi ikke blot står dér, hvor det kun er Enhedslisten og Fremskridtspartiet, der stemmer for forslaget. Så det var måske ikke et sagligt argument, men dog et argument.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 22:

Forslag til folketingsbeslutning om at skaffe hjemmel til at hindre eksport af kloranlægget fra Sojakagefabrikken.

Af Bent Hindrup Andersen (EL) og Jette Gottlieb (EL).

(Fremsat 16/11 94).

Sammen med denne sag foretoges den følgende på dagsordenen opførte sag, nemlig:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 23:

Forslag til folketingsbeslutning om forhindring af eksport af Sojakagefabrikkens kloranlæg.

Af Steen Gade (SF) m.fl.

(Fremsat 16/11 94).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Miljø- og energiministeren (Svend Auken):

Med de oplysninger, der foreligger fra Miljøstyrelsen, er det mit indtryk, at Sojakagesagen vil finde en miljømæssigt forsvarlig løsning. Baggrunden herfor er, at køberen, Ravi Alkali, har besluttet sig for ikke at købe den kviksølvbase-rede del af kloranlægget. På Islands Brygge, hvor hovedparten af kloranlægget står, er situationen under miljømæssig kontrol, udskibning